

Bilköpet, livets höjdpunkt. Eller ...?

Vi på Trafik & Motor har erfarit att många, (dock långt ifrån alla) av våra läsare av en eller annan anledning har blivit besviken och känner sig lurad på sitt bilköp. Vi startar därför upp en liten artikelserie där vi belyser de problem som kan uppstå vid fordonsaffärer och hur man på bästa sätt undviker dessa.

En bilaffär börjar ofta med realistiska tankar om fordonets praktiska nytta och inte minst ekonomi. Men av olika anledningar kan lockelse och hjärtats signaler suddas ut det förnuft som fanns med i inledningen av affären. Hur denna vändning kan uppstå, ska vi försöka ge exempel på.

Den berusande känslan

Besöket i bilaffär i syfte att inhandla ett förnuftigt fordon kan ge upphov till en förödande villrådighet inför det enorma utbud som existerar i dag. En villrådighet som inte så sällan leder till att siktet blir inställt på de mera temperamentsfulla bilarna, där förnuftet inte får så mycket plats i bedömningen. Det gäller såväl nya som begagnade fordon, dock gäller detta fenomen i större utsträckning på begagnadbilköpet.

Det kan liknas vid ett klassiskt "välbefinnande" när den logiska skärpan rinner ut ur medvetenheten och man kan likna tillståndet hos köparen med en lätt berusning. Ett förhållande som i sämsta fall leder till ett fullbordat faktum och ett oförnuftigt bilköp.

Baksmällan

Efter varje berusning inträder en så kallad baksmälla. Den kan yttra sig på många vis. Symptomen är i de flesta fall ett stort mått grämlelse och ångerkänslor.

Baksmällan efter en bilaffär inträder ofta inom en till två veckor efter "berusningen", i svåra fall kanske redan dagen efter. Anledningen är i samtliga fall att man känner sig lurad och att bilen inte motsvarar förväntningarna, i förhållande till muntliga löften och pris.

Förebyggande botemedel

Det finns bara ett botemedel som kan förhindra den så kallade baksmällan och det är helt enkelt en kravlista. En enkel lista där du i lugn och ro bestämmer vilka krav som du anser att bilen ska uppfylla. Innan listan upprättas bör du först tänka igenom, till vad ska fordonet användas: last, persontransport, långa resor, ekonomi, pris och inte minst säkerhet. Därefter listas lämplig biltyp, automat eller manuellt växlad, utrustning och så vidare.

Våga fråga

Lista gärna även vilka frågor du bör ställa. Exempelvis: hur många ägare, senaste besiktningsprotokoll, är bilen skattad, eventuell garanti, serviceboken mm. Nöj dig inte med undvikande svar eller att man inte känner till exempelvis hur många tidigare ägare. Uppgiften finns på registreringsbeviset.

Är bilen omlackad? En omlackad bil kan se mycket bra ut i flera veckor, men är inte jobbet fackmässigt utfört kan bilen se färdig ut för skroten efter bara någon månad. Är bilen krockad och i så fall är den besiktigad efter åtgärden.

Det är bättre med en fråga för mycket än en för lite.

Teknisk kontroll

En enklare teknisk kontroll kan du göra själv, men vill du vara helt säker på att allt är okay bör du låta någon teststation (Motormännen eller Bilprovningen) besiktiga bilen. Det kostar en slant men är ofta värt pengarna.

- Undersök nedre delarna av bilen. Ha gärna en liten magnet till hands. Magneten fäster bara på frisk plåt, inte på rost och spackel.
- Kolla om det finns fukt under mattor och i bagageutrymmet. Fukt tyder på läckage och kommande rostskador.
- Kolla skärmar, dörrar och runt fönstren efter rosttydningar. Har det väl börjat, går det fort.
- Oljigt och smutsigt motorrum kan tyda på bristande underhåll.
- Undersök om det läcker olja eller vatten. Kylarvattnet ska vara rent och inte gråbeigedaskigt med oljedroppar. Oljan ska vara ljus (nybytt) eller mörk. Grå olja tyder på skadad topplockspackning och/eller sprucken topp. Dyrt!

- Däcken ska vara av samma typ med flera mm mönsterdjup. Mindre än 1,6 mm (vinterdäck 3 mm) godkänns inte vid besiktning. Snedslitna däck tyder på sliten eller felaktigt inställd framvagn.

Provkörning

Innan provkörning kolla att bilen är besiktigad, skattad och försäkrad.

- Kontrollera att ljus, bromsljus, blinkers och signalhorn fungerar.
- Lyssna efter missljud. Går bilen rakt fram utan sneddragning även när du bromsar.
- Går växlar i lätt i och ur, utan skrap eller ge hårt motstånd.
- Fungerar kopplingen? Stanna bilen, lägg i högsta växel och håll cirka 1500 rpm och släpp försiktigt kopplingen. Stannar motorn är kopplingen ok.
- Trampa hårt på bromsen när motorn är igång. Känns bromspedalen stum alternativt svampig eller går den i botten är det fel i bromssystemet.
- Kontrollera handbromsen. Det ska vara stopp efter tre till fyra hack.

Efter provkörningen

- Låt bilen gå på tomgång. öppna motorhuven. Låter motorn bra eller hörs antydning till missljud. Ojämn motorgång kan tyda på kostsamma fel.
- Kolla vatten eller oljeläckage.
- Titta på avgaserna. Blå eller svart rök antydning på sliten motor. Grå rök tyder ofta på ett inre vattenläckage i motorn.
- Är bilen hel och fräsch invändigt?
- Kontrollera fönsterhissar, dörrar och lås.
- Är vindrutan repig blir sikten dålig.
- Kontrollera att dörrlisterna är hela och sitter fast. Dyra att byta!

Kom i håg att en eventuell kontroll av bilen på en teststation, ska göras före köpet och inte efter!

Muntliga löften

Godta aldrig muntliga löften och garantier, dessa förnekas ofta av icke seriösa bilhandlare. Allt som du kommit överens om med bilförsäljaren ska finnas dokumenterat i köpekontraktet. Godta aldrig att det är säljaren personligen som ger löften och garantier, han kanske slutar i morgon. Glöm inte att bilförsäljaren säljer bilen för att tjäna pengar och inte för att vara sympatisk, ömhjärtad eller generös.

I nästa nummer av Trafik & Motor kommer vi med mera goda råd och anvisningar beträffande bilköp. Till dess lycka till!

INGEMAR NORBERG

Konsten att köpa begagnad bil och överlista Hederliga Harry

"Hederliga Harrys Beg. Bilar" lever ofta i var och ens medvetande. Det är bilhandlare som man inte gärna gör affärer med. Aldrig i livet, enligt många. Problemet är bara att "Hederliga Harry" inte står med någon neonskylt. "Hederliga Harry" finns överallt, inhyst hos varje bilhandlare, även om man förnekar detta.

De säkraste ställen att råka på "Hederliga Harry" är hos den bilhandlare som specialiserat sig på begagnade fordon. Var på din vakt "Hederliga Harry" är en trevlig, insmickrande och löftesrik typ innan du skrivit under köpekontraktet. Godta aldrig muntliga löften och garantier, dessa förnekas ofta av "Hederliga Harry" och övriga icke seriösa bilhandlare. Låt dig heller inte påverkas av en elegant och charmerande försäljare. Gå strikt efter dina krav och frågelistor (se våra tips från föregående nummer). Skriv aldrig under ett köpekontrakt innan du känner dig övertygad om att du gör en bra affär. Alla löften samt uppgörelser som ni kommit överens om ska också finnas antecknade i dokumentet. Även om detta inte är populärt hos säljaren så kommer i alla fall du att garantera sova gott även efter ditt bilköp. Stå på dig!

”Pangpris” med besk eftersmak

Många bilhandlare priskrigar med inbytespris. Det vill säga att den presumtive bilköparen får ett så förmånligt bud på sin gamla inbytesbil så att han eller hon mer eller mindre bortser från priset på den nya bilen. Kanske heller inte reflekterar över att mellanskillnaden prismässigt är fortsatt hög. Glöm inte, som vi tidigare påpekat, att bilförsäljaren säljer bilen för att tjäna pengar och inte för att vara sympatisk, ömhjärtad eller generös. Det är med andra ord alltid kunden som får betala såväl vad den nya bilen kostar (inklusive omkostnader) men även den egna inbytesbilen och dess avbränningar i form av reconditionering samt garagehyra mm.

Ett mycket bra inbytespris betyder ofta ett högt och oprutat pris på den nya bilen vilket för stunden kan låta oväsentligt. Ser man det på lite längre sikt så uppstår ett akut blodtrycksfall vid nästa bilbyte, då priset på inbytesbilen ligger katastrofalt lågt i förhållande till inköpspriset och den prismässiga mellanskillnaden till den nya bilen därmed stigit skyhögt över den befintliga budgeten.

Ärliga blå ögon eller horn i pannan?

Bästa bilaffären gör man utan tvekan vid ett så kallat rent köp. Det vill säga utan inbytesbil. Problemet är då - vad göra med den gamla bilen. Sälja den privat? Ja, det är väl alternativet såvida den inte är högaktuell för bilskroten.

Vad ska man då iakttä vid en privat försäljning? För det första – låt inte hornen växa ut ur pannan. Var samma rekorderliga och ärliga människa som du är i vanliga fall. Bli inte en "Hederlige Harry", sådana finns det tillräckligt många av ändå. Var realistisk vid prissättningen. Erkänn svagheterna, men glöm för all del inte bort att argumentera för din bils starka sidor och ditt sätt att sköta "pärlan".

Överdriv intel! Sälj eobart kontant, att sälja på avbetalning* som privatsäljare är förenat med stora risker. Postväxel är godtagbar, men acceptera inte betalning med check. Lämna inte ut bilen innan full betalning erlagts, vilka argument eller "snyft-historier" köparen än kommer med. Vid privat försäljning gäller dock inte konsumentköplagen.

Här ett sammandrag av konsumentköplagen

Lagen handlar framförallt om villkor som du kan ställa på säljaren om det är fel på varan eller om den levereras för sent. Den reglerar dina rättigheter och är ett skydd för dig när du som privatperson köper en vara av en näringsidkare.

När gäller lagen?

Lagen gäller vid köp av varor, vare sig dessa är nya, begagnade eller köpta på rea. Den gäller även vid förmedling. Exempelvis när en näringsidkare förmedlar ett köp mellan två konsumenter. Vid sådan förmedling svarar både förmedlare och säljare för de skyldigheter som lagen föreskriver.

Lagen gäller dock inte när en privatperson köper av en annan privatperson

Inte heller när köparen är ett bolag, förening eller dödsbo. Den gäller heller inte vid köp av fast egendom eller värdepapper. Vid köp av arbete eller tjänst gäller konsumenttjänstlagen.

Konsumentköplagen är tvingande

Säljaren kan inte ge dig sämre avtalsvillkor än lagen medger. Däremot är det fritt fram för bättre villkor.

Vad ska du betala och när?

Har du kommit överens med säljaren om ett bestämt pris, då gäller detta. Om du och säljaren inte kommit överens om ett pris före köpet ska du betala ett "skäligt pris", det vill säga vad som kan anses vara ett ordinarie allmängiltigt pris för varan. Om du och säljaren inte kommit överens om annat ska du betala när säljaren kräver det, men dock inte förrän du fått varan.

Leveransen

Grundregeln är att, varan ska avlämnas i säljarens affär. Men ni kan också komma överens om att varan ska levereras till exempelvis din bostad eller att du ska hämta den hos tillverkaren. Varan ska avlämnas inom skälig tid från köpet. Du kan också komma överens med säljaren om en bestämd tidpunkt eller om leverans på begäran. Varan anses avlämnad när den tagits om hand av dig som köpare. Om säljaren ska transportera varan till dig anses den överlämnad när den exempelvis lagts i din brevlåda eller ställts på din tomt. Däremot inte om den ställts utanför din lägenhetsdörr. Säljaren står för transporten om ni inte kommit överens om annat. Om du hämtar varan får du stå för transportkostnaden.

Säljaren bär risken om varan exempelvis förstörs eller kommer bort innan den överlämnats till dig. Om ni kommit överens om öppet köp har du ansvaret för varan intill dess du lämnat tillbaka den.

Rättigheter vid försening

Om du får varan för sent - eller inte får den alls - kan du hålla inne betalning som motsvarar vad förseningen kostar dig. Dessutom kan du kräva att säljaren levererar varan eller häva köpet, om förseningen är påvisbart betydelsefull för dig. Du kan också kräva ersättning för ekonomisk skada (skadestånd).

Om du vill häva köpet eller kräva ersättning måste du meddela säljaren om detta inom skälig tid. Annars mister du den rätten.

Om varan är felaktig

För att lagen då ska gälla måste varan vara behäftad med fel. Exempelvis när den inte stämmer med vad du och säljaren kommit överens om i fråga om typ, mängd, kvalitet och förpackning.

Att det inte finns med nödvändiga anvisningar om montering, användning, förvaring och skötsel.

Att den inte är lämpad för sitt ändamål, exempelvis om ett regnplagg inte står emot regn.

Att den inte är förpackad på vanligt sätt eller på ett sätt som behövs för att skydda varan.

Att säljaren inte upplyst dig om egenskaper eller användning och det har påverkat köpet.

Att varan är farlig eller uppenbart oduglig.

Att varan sålts i befintligt skick, men är i ett sämre skick än du rimligtvis hade kunnat räkna med.

Eller att varan inte stämmer överens med reklarnuppgifter som säljaren känt till eller borde känt till.

Rättigheter vid fel

Om varan är felaktig har du rätt att hålla inne en del av betalningen, som säkerhet för dina krav.

Kräva att felet avhjälps eller att du får en ny felfri vara. Det ska ske inom rimlig tid, kostnadsfritt och utan stort besvär för dig.

Kräva prisavdrag eller ersättning för reparation om du inte får en ny vara eller reparation inom skälig tid.

Häva köpet om felet är av väsentlig betydelse för dig. Säljaren får då tillbaka varan och du dina pengar.

Säljaren har dock alltid rätt att avhjälpa felet genom att exempelvis reparera varan. Erbjudandet om detta måste komma "utan uppskov", det vill säga så snart som möjligt. Reparationen måste ske inom skälig tid, kostnadsfritt och utan stort besvär för dig.

Skadestånd

Det du kan kräva ersättning för är exempelvis telefon, bärgning av bil, taxi, inkomstförlust eller prisskillnad för dyrare vara. Du har också rätt att få ersättning för vid fel på bil eller skada på egendom som tillhör dig eller någon annan i ditt hushåll. Som köpare är du dock skyldig att göra vad du rimligen kan för att begränsa skadan. Du får exempelvis inte förvärta felet genom att använda varan.

Garantier

Garanti är ett frivilligt åtagande från säljaren. Han åtar sig då att under garantitiden svara för eventuella fel på varan, oberoende om felet fanns när du köpte varan eller om det uppkommit senare. Garantin ska ge ett bättre skydd än konsumentköplagen. För att komma ifrån sitt ansvar måste säljaren kunna visa att felet på varan beror på olyckshändelse eller onormalt användande.

Om det inte finns någon garanti och enbart konsumentköplagen gäller är det du som köpare som ska visa att felet existerade redan då varan avlämnades.

Reklamation och tvist

Om du upptäcker ett fel på varan ska du klaga hos säljaren och/eller göra en reklamation snarast efter det att du märkt eller borde ha märkt felet. Säljaren är inte ansvarig för fel som reklameras två år efter köp, såvida inte en gällande garanti finns. I vissa fall kan du reklamera upp till tio år efter köp och det är när säljaren handlat grovt vårdslöst eller "1 strid mot tro och heder". Konsumentvägledaren i din kommun kan ge dig råd i en tvist med ett företag. Du kan även få hjälp med en anmälan till Allmänna reklamationsnämnden, som bedömer tvister mellan konsumenter och företag.

Ångervecka

Du kan inte enligt lag få köpet att gå tillbaka bara för att du är missnöjd med varan. Ångerveckangållerenbartvidhemförsäljning och öppet köp är en frivillig överenskommelse mellan säljare och köpare.

Enligt konsumentköplagen måste det vara ett fel i varan för att köpet ska gå tillbaka. Säljaren har dock alltid rätt att avhjälpa felet så snart som möjligt, inom skälig tid, kostnadsfritt och utan stort besvär för dig. Du har dock alltid rätt att avbeställa en vara såvida inte ett bindande köpekontrakt (vanligt vid bilaffär) har upprättats. Då gäller det finstilla i kontraktet.

Stå på dig! Håll på din rätt! Du har lagen på din sida.

Lästips, utöver Trafik & Motor

Konsumentguiden, "Din rätt som konsument". Pris cirka 75 kr. Kan beställas från Konsumentverket. Ring 08-429 05 00 och begär kundtjänst. Du kan också få information av din kommuns konsumentvägledare, som ofta kan tillhandahålla gratis särtryck ur konsumentköplagen.

INGEMAR NORBERG

Att köpa begagnad bil till lägsta möjliga pris

Här fortsätter vår artikelserie beträffande bilköp och dess eventuella problem. 11 tidigare nummer av vår tidning så belyste vi bland annat "Hederliga Harrys Bilar% Vangpris" med besk eftersmak, "Årliga blå ögon" och ett sammandrag av Konsumentköplagen.

I denna avslutande artikel om beg.bilköp ska vi försöka ge råd om att köpa en begagnad bil till lägsta möjliga pris, hur man på bästa sätt kan pruta på priset och lite tips på bilsajter. Med andra ord blir det ett summariskt sammandrag av tidigare artiklar med lite påspädning av idéer och uppslag. Företrädesvis avseende billiga bilar och privatköp.

En billig begagnad bil

Det finns faror med att köpa bil av en privatsäljare, men det finns även fördelar. Söker du efter en billig bil, i prisklassen upp till cirka 30 000 kr, ja då kan det vara fördel med att studera privatannonserna. Bilen blir ju inte bättre av att vara till salu hos en bilförsäljare och med tanke på alla omkostnader så ligger bilhandlaren påslag ofta på cirka 10 000 kr på bilar runt 30 000 till 40 000 kr. Självklart kan du förmodligen inte pruta ner en lika stor summa vid privatköpet, men räkna med att bilägaren redan har fått ett "skambud" av en bilfirma innan han går ut och försöker sälja sin, pärla" själv.

Hur prutar man?

Ja, man ger helt enkelt ett lägre bud än det säljaren begär. Men det är inte hela sanningen. Man måste också vara lite taktisk. Tänk dig själv in i situationen som säljare, då vill du givetvis att kunden lägger ett bud innan han eller hon blivit medveten om ditt lägsta pris. Gå inte i den fällan. Tala i stället om för säljaren att du tycker priset ligger för högt och vad sista erbjudandet är. De flesta går då ner några tusen och med ledning av detta så drar du av lika mycket plus lite till och ger ditt bud. Var inte rädd att ta till ordentligt. Risken är annars att säljaren säger okay på ditt bud och då är du fast, dessutom med en gnagande känsla av att du betalat för mycket. Börja som sagt med ett lägre bud än du är beredd att betala, efter en stunds köpsläende så kommer ni säkert överens. Svårare är det inte.

Det är naturligtvis inte tvunget att pruta, men det är ju onödigt att betala mer än man behöver. Håll dig å jour med bilmärknaden så att du skapar dig ett hum om bilpriserna. Glöm för den skull inte bort att köpa bilen med hjärnan och inte med hjärtat.

Att vara på jakt efter en billig bil

Lägg inte ner för mycket krut på att åka land och rike runt för att finna en lämplig bil i den lägre prisklassen. Den finns oftast runt hörnet så gå inte över ån... Använd i stället telefon eller Internet!

Telefonen är att föredra när du frågar. Ställ rätt frågor. Fråga om rost eller andra skador. Anmärkningar vid senaste besiktning och så vidare. Försök att utröna om det är en äkta privatsäljare eller en så kallad låtsashandlare". Du hör det i regel när du frågar om senaste besiktning och/eller hur länge han/hon varit ägare till bilen. Tveksamma svar tyder på många bilar i omlopp och därmed typisk "låtsashandlare".

Börja inte pruta redan på telefon, vänta till du ser bilen och kan avgöra vad du anser den är värd. Koncentrera dig gärna på bilar i närområdet, det blir billigare så.

Ångervecka, garantier mm

Detta har vi berört tidigare men upprepar än en gång. Någon ångervecka eller garanti finns inte vid privatköp, oftast bara tomma löften.

En viktig sak att komma ihåg vid bilköp, vare sig det är av privatperson eller bilhandlare, att du som ägare till bilen, är ansvarig för att bilen är kontrollbesiktigad, skattad och försäkrad, om inte annat är överenskommet och skriftligen verifierat i ett köpekontrakt. Ägare till bilen är du automatiskt när du betalt köpesumman.

Godta inte enbart muntliga löften. Köp inte en obesiktad, oskattad bil. Se till att kontrollera eller ordna försäkringsfrågan innan du kör hem bilen. Glöm heller inte bort att det är du som chaufför som är ansvarig för att bilen är försedd med ett gällande skattemärke.

Tips på några, av en mängd, bilsajter

www.dn.se/motor innehåller mest privatannonser

www.tv4.se innehåller text tv annonser

www.bytbil.com är en stor bilsajt med mer än 1000 svenska bilhandlare

www.biltorget.se är Bilhandlarförbundets egen bilsajt med flera tusen bilar till salu

Lycka till!

INGEMAR NORBERG